

JOAN F. MIRA

“Què pot haver passat en una casa com aquesta a la vora del Sena, amb la xemeneia d’una fàbrica que produeix galetes antigues que ningú ja no compra, una casa amb la pintura esquerpada, amb la pols omnipresent, la decadència en l’aire, i aquell home de bigot flàccid mort d’un tret al seu llit? No serà un crim qualsevol, amb un lladre nocturn i banal”

L’ull del comissari

El comissari Maigret, com saben fins i tot els dissortats que no llegeixen Simenon, fuma pipes diverses i les buida colpejant-se el taló, beu cerveses i aperitius en abundància, i quan es presenta al lloc del crim obre l’ull de l’esperit amb una perfecció literària incomparable. Hi havia, doncs, una família burgesa d’Ivry, propietaris de la Biscuiterie Lachaume, amb la fàbrica al costat de la casa: una d’aquelles cases d’industrials antics, però on la decadència del negoci, implacable, es reflecteix en les parets i en l’aire, i acaba amb l’últim hereu assassinat, trobat al llit: “Tenia la boca entreoberta, mostatxos bruns, amb alguns pèls blancs, que penjaven. Els cabells esclarissats s’enganxaven a les temples i al front.” És la desolació. Abans, el comissari ha entrat al hall de la vella mansió: “Feia fred, i humitat. S’obrien portes als dos costats i Maigret es preguntà quina havia d’empènyer, trià la de la dreta que devia ser la bona ja que hi va descobrir una mena de hall d’on eixia una ampla escala. Les parets, que havien estat blanques, havien canviat al groc, amb traces més fosques, i el guix, ple d’esquerdes, s’havia escatat en molts llocs. Els tres primers esglaons eren de marbre, els altres de fusta, que no els devien haver agranat en molt de temps, cruixien sota els peus. Recordava certs locals administratius on, a l’entrar, es té sempre la impressió d’haver-se equivocat de porta. Si un dels dos homes s’haguera posat a parlar, l’eco no li hauria tornat la veu?”. I puguen, arriben al primer pis: “Un altre hall, paviment de marbre, una finestra sense cortines que deixava veure el Sena i la pluja. L’immoble era vast, amb portes en tots els costats, passadissos com en una administració, i sempre la mateixa grisalla, la mateixa olor de pols molt vella. A l’extrem d’un corredor més estret, a l’esquerra, el secretari trucà a una porta, la va obrir, i va aparèixer un dormitori on feia prou fosc perquè el comissari considerés necessari deixar el llum encès. Aquesta habitació donava al pati, i a través de la mussolina polsegosa de les cortines, es veia el fúnebre que Maigret ja havia observat des de fora.” Què pot haver passat en una casa com aquesta a la vora del Sena, amb la xemeneia d’una fàbrica que produeix galetes antigues que ningú ja no compra, una casa amb la pintura esquerpada, amb la pols omnipresent, la decadència en l’aire, i aquell home de bigot flàccid mort d’un tret al seu llit? No serà un crim qualsevol, amb un lladre nocturn i banal, que és el que sembla i el que pensa el jutge jove: serà un producte de la grisor humana, que és el tema permanent de Simenon.

L’ull del comissari penetra en l’espessor. Visiten el saló: “Regnava una olor de resclosit, de floridura. Buscà el commutador i es van encendre dues bombetes de dotze en una làmpada de cristall on moltes garlandes estaven trencades i penjaven. Hi havia un piano en un racó, un clavecí antic en un altre, i catifes enrotllades contra els murs. Al mig del paviment, hom havia apilat revistes, carpetes de cartó verd i caixes de galetes de zinc. Si en altre temps havien tocat música en aquesta sala, si s’hi havia ballat, ja en feia molt que hom no hi posava els peus, i la seda de color carmesí que cobria els murs estava desenganxada en alguns llocs. Una porta entreoberta donava accés a una biblioteca amb prestatges quasi buits, excepte alguns premis escolars amb relligat vermell i algunes obres desmantellades com se’n troben a les paradetes del Sena. La resta havia estat venut? Era probable. Els mobles també, sense dubte, ja que no se’n veien d’altres més que, en una tercera sala més humida encara, un billar amb el feltre florit.” Aquest és, com sol dir-se, l’escenari del crim, i la descripció és ja tot un tractat d’història. I una lliçó de literatura. Si jo fóra capaç d’escriure així, pensaria que per fi domine el meu ofici. I aquesta mostra, en la meua traducció improvisada, és el meu homenatge al gran Georges Simenon, nascut fa cent anys. Ah, la novel·la es diu *Les témoins recalitrants*, i és part del volum X de la meua col·lecció d’obres completes del creador de Maigret: jo no he esperat que l’editara La Pléiade.